

OPERATOR DŹWIĘKU – PLAN¹

I. PODSTAWOWE ZADANIA

- 1.1. Operator dźwięku jest autorem opracowania dźwięku w filmie (na planie w czasie zdjęć i w montażowni dźwięku i studiu zgrań w czasie udźwiękowienia i zgrania – w zależności od specjalizacji) i jest jednym z głównych współtwórców filmu.
- 1.2. Operator dźwięku ustala z Reżyserem i Producentem ogólne założenia artystyczne realizacji filmu, uzgadnia z nimi koncepcję udźwiękowienia i doprowadza do jej zrealizowania, zgodnie z twórczą stylistyką całego dzieła filmowego. Wykonuje zadanie twórczej realizacji dźwięku, organizuje niezbędny materiał dźwiękowy, sprzęt i jego obsługę oraz odpowiada za jakość techniczną ścieżki dźwiękowej filmu.
- 1.3. Operator dźwięku konsultuje techniczne standardy dźwiękowe dla różnych form rozpowszechniania gotowego filmu wybrane przez Producenta, a następnie dostosowuje zapotrzebowanie na sprzęt, materiały oraz obsługę techniczną i pomocniczą w pionie dźwiękowym do ustalonych przez Producenta parametrów technologicznych filmu.

II. ZALEŻNOŚCI SŁUŻBOWE

- 2.1. Operator dźwięku podlega kierownictwu Reżysera i Producenta. W dziedzinie organizacyjnych dyspozycji podlega także Kierownikowi produkcji, a na planie zdjęciowym Kierownikowi planu.
- 2.2. W przypadku rozdzielania funkcji na dwie specjalizacje pomiędzy różne osoby, przełożonym Operatorem dźwięku na planie jest Operator dźwięku odpowiedzialny za udźwiękowienie i zgranie.
- 2.3. Operator dźwięku kieruje pracami i jest bezpośrednim przełożonym w tzw. pionie dźwiękowym nad współpracownikami, takimi jak:
 - 2.3.1. W przypadku specjalizacji – rejestracji dźwięku na planie: Asystent operatora dźwięku, Technik dźwięku (planu filmowego), Mikrofoniarz i personel pomocniczy obsługujący aparaturę dźwiękową na planie zdjęciowym.
 - 2.3.2. W przypadku specjalizacji – nadzoru nad montażem dźwięku, udźwiękowieniem i zgraniem: Operator dźwięku na planie (opcjonalnie), Technik udźwiękowienia i zgrania, Montażysta dźwięku, Imitator dźwięku, Realizator zgrania i personel pomocniczy obsługujący aparaturę dźwiękową w czasie okresu montażu i udźwiękowienia.
- 2.4. Operator dźwięku ponadto ściśle współpracuje z Montażystą obrazu, Konsultantem muzycznym, Ilustratorem muzycznym (jeśli taka funkcja występuje w projekcie), a w przypadku specjalizacji związanej z udźwiękowieniem i ze zgraniem dźwięku, także z Kompozytorem, Realizatorem nagrania muzycznego, Konsultantem do spraw zgrania i kodowania dźwięku wielokanałowego, Konsultantem i wykonawcą dźwiękowych efektów specjalnych (tzw. AFX/Audio FX/Sound FX), obsługą fonotek oraz realizatorami i technikami dźwięku zaangażowanymi poza ekipą filmową do nagrania muzyki i innych elementów ścieżki dźwiękowej filmu.

¹ Dawniej w produkcji fabularnej w zasadzie tylko jedna osoba w tym zawodzie (funkcji) odpowiadała za cały dźwięk w filmie. Obecnie coraz częściej angażuje się osobnych realizatorów do nagrań na planie, osobnych do nagrań muzyki i osobnych do montażu dźwięku i zgrania całości ścieżek dźwiękowych lub zakodowania dźwięku w systemie dźwięku dookólnego. W wypadku konieczności precyzowania obowiązków - o zakresie prac Operatora dźwięku decyduje treść umowy z Producentem, tak, aby ten ostatni miał zagwarantowane prawa do całości materiałów (także tych z planu). Zakres obowiązków Operatora dźwięku może dotyczyć także innych specjalistów i realizatorów pracujących najczęściej w okresie montażu i udźwiękowienia, takich jak: Kreator dźwięku (*sound designer*), Reżyser dźwięku (zbliżone w znaczeniu funkcji do określenia: *sound supervisor*), Realizator dźwięku, Operator Dolby, samodzielny Montażysta dźwięku i innych.

III. ZASTĘPSTWO

- 3.1. Operatora dźwięku, w przypadku jego czasowej nieobecności, zastępuje Drugi operator dźwięku, a w wypadku jego braku – w wyjątkowych wypadkach – Asystent operatora dźwięku lub Technik dźwięku. W przypadku konieczności dłuższego zastępstwa Producent wyznacza, za zgodą Reżysera, inną wykwalifikowaną osobę lub innego Operatora dźwięku odpowiedzialnego za plan zdjęciowy.

IV. PRAWA, OBOWIĄZKI I ZAKRES CZYNNOŚCI OPERATORA DŹWIĘKU – PLAN

4.1. Ogólne prawa i obowiązki Operatora dźwięku – plan

- 4.1.1. Operator dźwięku na planie ma prawo i obowiązek uczestnictwa w produkcji filmu od rozpoczęcia prac przygotowawczych, poprzez prace zdjęciowe (w przypadku specjalizacji – rejestracja dźwięku na planie). Zakres prac i szczegółowe obowiązki Operatora dźwięku określa umowa.
- 4.1.2. Operator dźwięku jest zobowiązany do realizowania artystycznych zamierzeń Reżysera.
- 4.1.3. Operator dźwięku ma obowiązek zapoznać się z tematyką filmu i szczegółowo przestudiować scenariusz i scenopis (o ile został sporządzony) oraz związane z nimi materiały dokumentacyjne, zatwierdzone przez Producenta do realizacji.
- 4.1.4. Producent konsultuje z Operatorem dźwięku terminy zdjęć i /lub finalnego udźwiękowania filmu. Operator dźwięku jest zobowiązany przestrzegać zatwierdzonych terminów realizacji (harmonogramu) i warunków finansowych produkcji, bez uszczerbku dla wartości artystycznej filmu.
- 4.1.5. Operator dźwięku jest zobowiązany zgłaszać Kierownikowi produkcji wszystkie fakty i okoliczności ograniczające możliwość terminowego wykonania prac produkcyjnych oraz zagrażające przekroczeniem kosztów filmu, wnosząc jednocześnie konkretne rozwiązania zmierzające do usunięcia tych okoliczności.
- 4.1.6. Operator dźwięku ma prawo do wyboru najbliższych współpracowników oraz instytucji/ firm/usługodawców świadczących usługi dźwiękowe itp., a także wybiera nośniki dźwięku o określonych parametrach technicznych, przy czym ostatecznej akceptacji tych wyborów dokonuje Producent filmu.
- 4.1.7. Operator dźwięku ma prawo wnioskować do Kierownika produkcji o wymianę podległego mu personelu technicznego.
- 4.1.8. Operator dźwięku, poprzez możliwie najlepsze wykonanie swoich zadań, powinien przyczynić się w szczególności do sprawnego obsłużenia prac okresu zdjęciowego, w tym do ograniczenia do minimum liczby powtórzeń ujęć ze względów dźwiękowych oraz eliminowania przestojów na planie.
- 4.1.9. Operator dźwięku współpracuje z Kierownikiem produkcji przy przygotowaniu aktualizacji szczegółowego kosztorysu filmu w zakresie zapotrzebowania na sprzęt i materiały oraz usługi związane z realizacją dźwięku i obróbką nośników; na życzenie Kierownika produkcji pomaga w sprawdzeniu merytorycznym operacji gospodarczych związanych z techniką dźwiękową potwierdzając podpisem zgodność merytoryczną i finansową właściwych dokumentów (faktury, rachunki, protokoły).
- 4.1.10. W wypadku osobistego powierzenia Operatorowi dźwięku sprzętu technicznego odpowiada on za jego prawidłową obsługę i eksploatację, zaś konserwację (serwis) może powierzyć współpracownikom.

4.2. Zakres czynności Operatora dźwięku – plan, w okresie przygotowawczym

- 4.2.1. Operator dźwięku, na życzenie Reżysera, udziela wskazówek i konsultacji przy pracach związanych z ustaleniem koncepcji rejestracji dźwięku i/lub udźwiękowienia filmu, w tym przy pracach nad scenopisem, doborem Aktorów pod kątem głosowym, określenia stylistyki ilustracji muzycznej itp.
- 4.2.2. Uczestniczy w wyborze lokacji pod przygotowanie obiektów zdjęciowych lub co najmniej zapoznaje się z nimi w celu sprawdzenia warunków niezbędnych do prawidłowej realizacji zdjęć dźwiękowych zarówno w plenerze, jak i we wnętrzach naturalnych i obiektach atelierowych; planuje i uzgadnia z Kierownikiem produkcji i Scenografem zakres ewentualnych adaptacji akustycznych gwarantujących późniejszą poprawność nagrań.
- 4.2.3. Określa i uzgadnia z Kierownikiem produkcji skład podległego sobie personelu pomocniczego, wybór sprzętu technicznego do nagrań dialogów na planie, rodzaje i liczby nośników dźwięku; współpracuje z Kierownikiem produkcji przy zamawianiu sprzętu specjalnego oraz transportu na potrzeby zdjęć, a także uzgadnia wszystkie pozycje związane z rejestracją dźwięku na planie w kosztorysie filmu.
- 4.2.4. Przeprowadza próby sprzętu, a na życzenie Reżysera może uczestniczyć w zdjęciach próbnych. Przygotowuje sprzęt rejestrujący dźwięk na planie do synchronicznej współpracy z kamerą (w tym połączenia podglądu z dźwiękiem i wszelkie inne urządzenia, jak monitory kontrolne itp.).
- 4.2.5. Przygotowuje wszelkie tła dźwiękowe (playbacki) niezbędne do zdjęć; w wypadku filmu muzycznego przygotowuje i nadzoruje w ścisłym porozumieniu z Konsultantem muzycznym (dla którego jest to także obowiązkiem) nagrania utworów muzycznych – wokalnych i instrumentalnych – do użycia w filmie oraz opracowuje założenia organizacyjne zdjęć dźwiękowych z udziałem playbacków i – w porozumieniu z Reżyserem, Operatorem obrazu i Kierownikiem produkcji – wdraża je do realizacji; prace te obejmują także skonfigurowanie sprzętu odtwarzającego nagrania synchronicznie z pracą kamery.

4.3. Zakres czynności Operatora dźwięku – plan, w okresie zdjęciowym

- 4.3.1. Operator dźwięku uczestniczy w akceptacji i przyjęciu kolejnych obiektów zdjęciowych z odpowiednim wyprzedzeniem, celem sprawdzenia optymalnych warunków sprzyjających zdjęciom dźwiękowym; przeprowadza próby sprzętu w konkretnych warunkach przed zdjęciami.
- 4.3.2. Kieruje nagraniami dźwięku podczas zdjęć, udzielając wskazówek podległemu personelowi, tj. Asystentowi operatora dźwięku, Technikowi dźwięku, Mikrofoniarzom, pracownikom pomocniczym itp. W szczególności Operator dźwięku wykonuje następujące czynności na planie zdjęciowym:
 - 4.3.2.1. Współpracuje z Kierownikiem planu i innymi członkami ekipy filmowej w dziedzinie usuwania wszelkich źródeł niepożądanych dźwięków, szumów i hałasów podczas nagrań; żąda zapowiedzi rozpoczęcia ciszy przed ujęciem oraz zapowiedzi numeru ujęcia przez Klapsera.
 - 4.3.2.2. Rejestruje podczas ujęć dialogi aktorskie w możliwie jak najwyższej jakości oraz inne dźwięki oryginalne z planu mogące się znaleźć w finalnej wersji filmu (tzw. zdjęcia 100%, inaczej: setki); działając we współpracy z Reżyserem dba o możliwość powtórzeń ujęć (dubli) w celu uzyskania lepszej jakości nagrania. Wobec braku możliwości realizacji dubli nagrywa ponownie dialogi z Aktorami, bez współpracy z kamerą, „na płasko”. Informuje o ewentualnym braku możliwości nagrań stuprocentowych.

- 4.3.2.3. Rejestruje dźwięk synchronicznie z kamerą podczas ujęć bezdialogowych (tzw. pilota), odpowiadając za synchronizację sprzętu dźwiękowego i zdjęciowego.
- 4.3.2.4. Nagrywa – w trakcie zdjęć lub poza planem zdjęciowym – wszelkiego rodzaju materiały dźwiękowe towarzyszące, które mogą być użyte w późniejszej fazie montażu dźwięku (np. atmosferę naturalną danego obiektu plenerowego, ruchy pojazdów, efekty pirotechniczne i specjalne, odgłosy przyrody czy gwary statystów), w różnych planach przestrzennych i z różną dynamiką.
- 4.3.2.5. Prowadzi dokumentację i notatki na planie. Kompletuje i opisuje wszystkie nośniki po zakończeniu kolejnych partii nagrań z planu oraz przekazuje je bezpośrednio do skopiowania Kierownikowi produkcji.
- 4.3.2.6. Nadzoruje lub osobiście wykonuje kopie wszystkich oryginalnych nagrań z planu (tzw. *backup*); w zależności od przyjętej i uzgodnionej technologii montażu, na bieżąco dostarcza Kierownikowi planu i/lub Kierownikowi produkcji materiały dźwiękowe do zsynchronizowania z obrazem. Nadzoruje sposób i jakość wpisywania materiałów do komputera montażowego wg szczegółowo opisanego raportu rejestracji dźwięku.
- 4.3.2.7. Przekazuje całą dokumentację nagrań po ich zakończeniu Kierownikowi planu i/lub Kierownikowi produkcji. Jest zobowiązany do wykonania poprawek i udzielenia wszelkich informacji Producentowi lub wyznaczonym przez Producenta współpracownikom, ułatwiających późniejsze finalne udźwiękowanie.
- 4.3.2.8. Uczestniczy w projekcjach roboczych i okresowych przeglądach wstępnie zmontowanych materiałów filmowych; udziela Reżyserowi konsultacji w dziedzinie wyboru dźwiękowych dubli do montażu, sposobów późniejszego udźwiękowania finalnego filmu, wskazuje konieczność wykonania przez Aktorów (i/lub innych odtwórców) postsynchronów itp.